

1

3 Toen koning Herodes dit hoorde, raakte hij in grote verwarring en heel Jeruzalem met hem.
4 En nadat hij alle overpriesters en schriftgeleerden van het volk bijeen had laten komen, wilde hij van hen weten waar de Christus geboren zou worden.

5 Zij zeiden tegen hem: Te Bethlehem, in Judea, want zo is het geschreven door de profeet:

6 En u, Bethlehem, land van Juda, bent beslist niet de minste onder de vorsten van Juda, want uit u zal de Leidsman voortkomen Die Mijn volk Israël weiden zal.

7 Toen riep Herodes de wijzen onopgemerkt bij zich en vroeg hun nauwkeurig naar de tijd dat de ster verschenen was;

8 en hij stuurde hen naar Bethlehem en zei: Ga erheen en doe nauwkeurig onderzoek naar dat Kind, en als u Het gevonden hebt, bericht het mij, zodat ook ik kom om Het te aanbidden.

9 En nadat zij de koning aangehoord hadden, gingen zij op weg. En zie, de ster die zij in het oosten gezien hadden, ging hun voor, totdat hij boven *de plaats* kwam te staan waar het Kind was.

10 Toen zij de ster zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde.

11 En toen zij in het huis kwamen, vonden zij het Kind met Maria, Zijn moeder, en zij vielen neer en aanbaden Het. Zij haalden hun kostbaarheden tevoorschijn en brachten Hem geschenken: goud en wierook en mirre.

12 En nadat zij door Goddelijke openbaring in een droom gewaarschuwd waren om niet terug te keren naar Herodes, gingen zij langs een andere weg terug naar hun land.

PREEK:

De Heiland der volkeren.

Wijzen uit het Oosten, uit zo verren land,
zij zochten onzen Here met offerand.

Lukas vertelt over de herders, maar Mattheus over de Wijzen.

Mattheus begint met een geslachtsregister. Jezus is de zoon van David en van Abraham. Een echte zoon van Israel. Maar de wijzen zij nu net weer heidenen, vertegenwoordigers van de volkeren. En dat nu is tekenend voor dit bijbelverhaal. Bij de Wijzen uit het Oosten is alles net anders als je verwacht.

Ga maar na: zonder dat iemand het aan zag komen staan ze plots voor Jeruzalems poorten. Hun onverwachte verschijning en hun vrijmoedige vraag brengen grote onrust in Jeruzalem: waar is de geboren koning der Joden? Niemand in de stad had het hart die vraag te stellen met de hete adem van Herodes in zijn nek.

Waar komen deze Wijzen vandaan?

Met hoeveel zijn het er eigenlijk?

Zijn het inderdaad drie koningen, zoals het in de volkstraditie verteld wordt?

Hoe zijn ze op het idee gekomen dat er een koning is geboren?

Allemaal vragen waar veel over is gefantaseerd en waar we maar weinig antwoorden op hebben. Ze zijn als een meteor aan de hemel. Die onverwacht verschijnt, even fel en helder oplicht en daarna in het donker van het heelal verdwijnt zonder zich ooit meer te vertonen. Na hun vertrek uit Bethlehem hebben we nooit meer iets van hen gehoord.

Mattheus noemt ze wijzen, in het grieks Magiërs. De jongelui zullen aan Harry Potter denken: geheime spreuken en handelingen waarmee je de machten van goed en kwaad bezweert. In de bijbel worden de adviseurs aan het hof van de Babylonische koning Nebukadnezar magiërs genoemd. Hij roept ze om zijn droom te verklaren. Dat is nog redelijk positief.

Maar op Cyprus stuiten Paulus en Barnabas op een Tovenaar/Magiër die Barjesus heet een valse profeet wordt hij genoemd. Hij zet Paulus en het evangelie de voet dwars.

Magiërs hebben een dubieuze naam. Het zijn echte heidenen die zich ook allerlei afgodische praktijken inlaten. Hoe komen die bij de kribbe?

Ze hebben, zeggen ze, zijn ster gezien in het oosten. Het woord oosten kun je vertalen, opgaan, tevoorschijn komen. Ze hebben zijn ster opzien gaan. Blijkbaar waren het sterrenkijkers. Maar waarom is hun conclusie: er is een joodse koning geboren? Waarom reizen ze niet af naar India of China?

De enige bijbelse aanwijzing vinden we in het boek Numeri. Als Israel olv Mozes op het punt staat Kanaan binnen te trekken vinden ze Balak, de koning van Moab op hun weg. Die roept de hulp in van Bileam, een profeet uit Babel om het volk te vervloeken. Maar als Bileam zijn mond opent kan hij alleen maar zegenen. En hij zegt dan: Ik zal hem zien, maar nu niet; ik aanschouw Hem, maar niet van nabij. Er zal een ster voortkomen uit Jakob, en er zal een scepter uit Israel opkomen. Algemeen werd dit gezien als een profetie over de Messias uit de mond van de heidenen. De ster uit Jakob die Bileam van ver ziet, zal een scepter hebben, hij zal dus koning zijn. In de bij Qumran teruggevonden boekrollen speelt deze ster uit Jakob ook een grote rol in de verwachting van de Messias. De leider van de tweede Joodse opstand, 135 na Chr. werd voor een Messias gehouden en daarom Bar Kochba genoemd: zoon van de Ster. En op hoeveel afbeeldingen en schilderijen van de geboorte zie je de ster niet stralend boven Bethlehem staan en wij hangen met kerst de ster in onze huizen, voor het raam en in de kerstboom.

Maar u voelt wel gemeente. Dit blijft allemaal gissen. Eigenlijk komen we niet verder dan wat Mattheus vertelt: Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, in Judea, in de dagen van koning Herodes, zie, wijzen uit het oosten kwamen in Jeruzalem aan, en zeiden: Waar is de pasgeboren Koning van de Joden? Want wij hebben Zijn ster in het oosten gezien en zijn gekomen om Hem te aanbidden. Waar komen ze vandaan en met hoeveel zijn ze en hoe zijn ze op het idee gekomen zijn naar Jeruzalem te komen en waarom willen oosterse magiërs in vredesnaam de koning der joden aanbidden? Vragen en nog eens vragen. Met alle verklaringen blijven ze voor ons en mysterieus.

Als een meteor aan de hemel.....

Even raadselachtig, als die koning in het OT, Melchizedek koning van Salem, die na Abrahams overwinning op de vijf koningen hem tegemoet komt en hem zegenet in de Naam van de Allerhoogste God. Het schrijver van het boek Hebreëen zegt over hem: Zonder vader, zonder moeder, zonder stamboom kent hij geen begin van dagen en ook geen levenseinde. Zo is het eigenlijk ook met deze Wijzen.

Diep in ons hart vinden we dat ontzettend jammer.

Want als er 1 probleem is waar we als kerk mee worstelen, dan is het de vraag: hoe krijgen we de buitenkerkelijke weer in de kerk. De belangstelling voor religie neemt in onze tijd sterk toe, maar vertaalt zich nauwelijks in kerkgang. 50 % van de kaartenbak van de ouderling betreft mensen die wel staan ingeschreven, maar er niets aan doen, behalve soms met Kerst of ze geven nog een bijdrage of willen toch nog de kerkbode ontvangen. De helft van de huisbezoeken zijn evangelisatiegesprekken.

Vanmorgen worden twee oud met bijz. opdracht voor de evangelisatie bevestigd.

Landelijk is de kerk intens met deze vragen bezig. Hoe betrekken we de randkerkelijke weer bij de kerk.

Mensen vinden de weg naar de Gideondiensten, maar de drempel van de kerk blijkt dan nog zo hoog. Ze komen naar een alfacursus, maar de wekelijkse kerkgang is een stap te ver.

Moeten we voor hen aparte samenkomsten houden? Staan we ze in de weg? Hebben wij misschien allerlei gewoontes en gebruiken aangenomen die we voor christelijk en noodzakelijk houden terwijl ze in werkelijkheid een hindernis vormen.

Een voorbeeld daarvan: in het voorjaar was er een zendingsavond waar Gerrit Vreugdenhil, net terug uit Chili sprak. Hij schetste het verschil tussen de kerk daar en hier. Na de afscheidsdienst in Santiago hadden ze op zondag van de kerkenraad in een restaurant een afscheidsdiner aangeboden gekregen. Dat zouden wij niet doen op zondag, zei hij. Maar weet je wel dat je in Chili nooit ouderling kan worden als je rookt, alcohol gebruikt of niet minstens 10% van je inkomen aan de kerk geeft? Hoeveel ouderlingen konden wij hier vanmorgen bevestigen met de Chileense regels? En omgekeerd hoeveel ouderlingen in Chili met onze regels? Dat leert je de dingen wel wat relativeren.

Daar staan plots de Magiërs uit het Oosten voor de poorten van Jeruzalem. Wij willen zo graag weten: hoe zijn ze daar gekomen. Maar Mattheus maakt ons op dit punt niet wijzer. Op grond van dit verhaal is het niet mogelijk een keurige methode te ontwikkelen om randkerkelijken over de streep te trekken. Maar dat zal echt niet gaan.

En toch kunnen we hier zoveel ontzaglijk veel uit leren.

Wat dan? Ik ze het in de vorm van vragen.

Dit: hoe kan het dat Wijzen uit het Oosten op grond van 1 ster bereid zijn weken op reis te gaan naar de geboren koning der Joden? Ze hebben zo weinig informatie en toch vinden ze de koning? En dan stellen we gelijk de tegenvraag: hoe kan het dat de schriftgeleerden en overpriesters die dagelijks met de wet en de profeten en in de tempel verkeren toch de koning niet vinden? Hoe kun je zoveel informatie hebben en toch de weg naar Bethlehem niet gaan? U moet zelf de toepassing maar maken. Wij lijken eerder op de Schriftgeleerden dan op de Wijzen, dat begrijpt u wel. Wij hebben ook zoveel informatie, maar hebben wij deze koning gevonden?

De laatsten zijn de eersten, een de eersten zijn de laatsten.

Een volgende vraag: hoe kan het dat deze heidenen er zo intens naar verlangen voor de koning der Joden te buigen, hem te aanbidden, hem hulde te bewijzen, hem geschenken aan te bieden en dat van de inwoners van Jeruzalem, niemand met ze meegaat om hetzelfde te doen. Hoewel de hele stad in rep en roer raakt van hun vraag naar de geboren koning der Joden, komt niemand van zijn plaats om met hen mee te gaan naar het Kind..

Hoe vroom kan een heiden zijn? Hoe goddeloos een kerkmens! Ook hier geldt laatsten zijn de eersten. Maar ook: kijk eens hoe God kan werken in het hart van heidenen en Magiers. God kent het hart van ieder mens. Hij is hun Schepper en heeft hen gemaakt. Maar God is ook de Schepper van de sterrenhemel en kan die sturen zoals hij wil.

Laten we eerlijk zijn: geloven wij dat eigenlijk nog wel? Huldigen wij niet stiekem de opvatting dat God aan ons kerkmensen gebonden is? Dat Gods naam en faam afhangt van onze ijver en inzet? Dat God niets over de schepping en de sterren en de mensen te zeggen heeft, tenzij wij als kerk er werk van maken? Dat God als een vreemdeling over de aarde dwaalt en dat hij de eerste de beste kerk invlucht die Hij tegen komt omdat Hij zich daar tenminste op zijn gemak voelt?

En een laatste vraag: waarom vertikken de inwoners van Jeruzalem het om met de wijzen mee te gaan naar Bethlehem. Met hun prikkelende vraag zetten zij Jeruzalem op het juiste spoor. Maar Jeruzalem komt niet van zijn plaats. De wijzen hebben de brandende ijver om Jezus te aanbidden, maar hen ontbreekt de kennis om Hem te vinden. In Jeruzalem hebben ze die kennis wel. Herodes adviesraad zegt: bij Micha lezen we dat de koning der Joden, de Messias van Israel geboren zal worden in Bethlehem. Zij hebben de kennis. Maar de brandende ijver ontbreekt hen. Waarom?

Het valt op dat de Wijzen de kennis van de Schriftgeleerden nodig hebben en zondermeer aan nemen. Maar Jeruzalem neemt niets aan van de Wijzen! Hadden zij hun brandende liefde maar overgenomen. Het is puur eenrichtingverkeer. Jeruzalem draagt zijn kennis over aan de wijzen, wij dragen het over aan de randkerkelijken. Maar helaas: Jeruzalem neemt niets aan van de Wijzen. Waarschijnlijk denken ze: die lui zitten er toch naast. Er is helemaal geen koning der Joden geboren. Wij gaan daar niet voor gek staan in die stal. Er is helemaal geen Messias is. Zelfs Herodes die veinst dat Hij het kind wil aanbidden, zegt ga maar eens kijken en als je hem vindt kom het me dan zeggen. Dan wil ik hem ook aanbidden. Dat liegt hij. Waarom gaat hij niet gelijk mee ? Ach, daar zijn dictators nu eenmaal heel gevoelig voor om voor joker te staan. Als de Wijzen niet terugkomen, voelt hij zich ook gekleineerd en slaat onmiddellijk aan het moorden. Je kunt alleen maar evangeliseren als je iets van de heidenen kunt leren.

En zo zien we de Wijzen naar Bethlehem gaan. Niemand uit Jeruzalem gaat mee. Onderweg verschijnt plots de ster weer. Ze weten we zitten goed. En de ster wijst het huis aan waar ze wonen. Daar vinden ze het kind en zijn moeder. Ze aanbidden en knielen voor hem neer en bieden hem hun geschenken. Goud, wierook en mirre.

Volgens de volkstraditie:

Goud voor de koning

Mirre is zalf voor het gestorven lichaam, wist naar het kruis

Wierook is in de tempel offer voor de zoon van God, voor de zoon van God.

En nu als laatste

Jezus blijkt de heiland der volkeren. Dat is de diepste reden voor zending en evangelisatie.

Daarom vinden de wijzen hem. Langs eren wonderlijke en onmogelijke weg.

Maar hier kondigt zich ook het lijden al aan. De kindermoord volgt waar Jezus nauwelijks aan ontsnapt. Maar ook die vraag blijft haken: waar is de geboren koning der Joden? Koning der Joden dat komt in het hele evangelie maar twee keer voor. In de mond van de Wijzen uit het Oosten en in de mond van de dwaas uit het Westen, Pilatus uit Rome die het boven zijn hoofd aan het kruis bevestigt. In de haat van Herodes en de onwil van Jeruzalem konigt zich het lijden aan. Maar daarin kondigt zich ook aan dat het evangelie naar de heidenen zal gaan. Amen.